

۱) فروع علیت را نام برده و توضیح مختصری دهید.

۲) دیدگاه‌های زیر نظر کدامیک از فلاسفه است؟

الف) درک انسان از علیت، درکی فطری است.

ب) اصل علیت، یک اصل تجربی است.

ج) علیت، عادت ذهنی ماست برای این‌که چیزی را علت چیز دیگر بنامیم.

د) اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید.

۳) وقتی معلول ناشی از مجموعه‌ی چند عامل است که روی هم، علت پدید آمدن آن معلول هستند، هریک از عوامل را چه می‌نامند؟

۴) جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

پرسش: چرا / طریق: ..... / نتیجه: شناخت رابطه‌های علی میان پدیده‌ها

۵) درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.

- رابطه‌ی علیت، رابطه‌ای وجودی است که تا علت نباشد معلول موجود نخواهد شد و کلمه‌ی «چیستی» بازتابی از همین رابطه است.

۶) دیدگاه تجربه‌گرایان را درباره‌ی پذیرش رابطه‌ی علیت بیان کنید.

۷) «اصل سنخیت علت و معلول» را با ذکر مثال تعریف کنید.

۸) درستی یا نادرستی عبارت زیر را تعیین کنید.

- با قبول این حقیقت که، هر حادثه علتی دارد به ارتباط میان هر شیء و منشأ آن پی می‌بریم.

۹) جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.

با توجه به اصل سنخیت، برای این‌که بدانیم از هر علتی کدام معلول پدید می‌آید، باید از ..... کمک بگیریم.

۱۰) تفاوت نظر دکارت و فلاسفه مسلمان درباره‌ی منشأ درک علیت، به ترتیب کدام مورد است؟

۱) تجربی - عقلی
۲) فطری - عقلی

۱۱) هنگامی‌که راننده‌ای، خودروی بدون نقص را روشن کرده و هدایت می‌کند، این عمل او بر مبنای پذیرش کدامیک از لوازم علیت است؟

۱۲) کدام مورد، از مطابقت رابطه‌ی علیت می‌باشد؟

۱) حرارت و سوزاندن
۲) دوستی بین دو نفر

عبارت‌های زیر درباره منشاء درک و پذیرش رابطه علیّت، دیدگاه کدام فیلسوف یا گروه است؟
الف) انسان از طریق حس، توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطه ضروری بین علت و معلول را درمی‌یابد.
ب) ذهن انسان پس از درک «اصل امتناع اجتماع نقیضین» می‌فهمد که حوادث خودبه‌خود رخ نمی‌دهند.

جای خالی را با کلمه مناسب پر کنید.
از نظر دکارت، انسان اصل علیت را به طور ..... درک می‌کند.

از نظر سهروردی، عالمی که آمیخته به نور و ظلمت است چه نام دارد؟
۱) مغرب وسطی
۲) مغرب کامل

از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان بعد از درک کدام اصل، درمی‌یابد که پدیده‌ها خود به خود به وجود نمی‌آیند؟

نظر دکارت درباره منشاء اعتقاد به علیت چیست؟ توضیح دهید.

کدام گروه از فیلسوفان «اصل سنخیت» را یک اصل عقلی می‌دانند؟

تفاوت دیدگاه «هیوم» با تجربه‌گرایان در مورد منشاء درک رابطه علیت را بنویسید.

درستی یا نادرستی عبارت زیر را مشخص کنید.
- به عقیده هیوم منشاء درک و پذیرش رابطه علیت، یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده‌ها است.

«علت تامه» و «علت ناقصه» را تعریف کنید.

تعیین کنید عبارت زیر صحیح است یا غلط؟
- از نظر هیوم، درک رابطه ضروری میان علت و معلول از طریق تجربه به دست می‌آید.

گزینه مناسب را از میان کلمات داخل پرانتز انتخاب کنید.
پشتوانه نظم دقیق جهان، اصل (۱- وجوب‌بخشی علت به معلول / ۲- سنخیت علت و معلول) است.

تعیین کنید که هریک از گزاره‌های زیر عقیده کدام فیلسوف است؟
الف) تداعی علیّت، چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده‌ها نیست.
ب) اصل علیّت، جزء اصول اولیه‌ای است که درک انسان از آن فطری است.

تفاوت «رابطه علیّت» با سایر روابط میان موجودات چیست؟ با استفاد از یک مثال توضیح دهید.

رابطه‌ی علیّت را تعریف نموده و تفاوت آن‌را با سایر روابط با ذکر مثال شرح دهید.

گزینه‌ی مناسب را انتخاب کنید.
- از نظر دکارت، درک رابطه‌ی علیّت توسط انسان به صورت (۱- حسی و تجربی / ۲- فطری) است.

از نظر فلاسفه‌ی مسلمان منشأ اعتقاد به علیّت چیست؟ توضیح دهید.

۲۸

گزینه‌ی درست را انتخاب کنید.

۲۹

- از طریق اصل (۱: سنخیت / ۲: ضرورت) علّت و معلول است که می‌توان برای نظم دقیق جهان، پشتوانه‌ی عقلی قائل شد.

رابطه‌ی وجود با هریک از موضوعات زیر از نوع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟

۳۰

پرنده	دریایی از جیوه	سیاه سفید
ج:	ب:	الف: .....

۱ الف) اصل وجوب بخشی علت به معلول: اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقیناً تحقق معلول نیز ضروری و حتمی می‌شود و وجود، وجوب پیدا می‌کند.

ب) اصل سنخیت میان علت و معلول: علت‌های خاص معلول‌های خاص دارند و هر معلولی از علت خاص خود سرچشمه می‌گیرد.

ب) تجربه‌گرایان

د) دکارت - فلاسفهٔ مسلمان (ذکر یک مورد کافی است).

۲ الف) دکارت

ج) هیوم

۳ علت ناقصه

۴ استدلال

۵ نادرست

۶ معتقدند انسان از طریق حس توالی یا همزمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطهٔ ضروری میان علت و معلول را درمی‌یابد و از این طریق رابطهٔ علیت را بنا می‌نهد. (ص ۱۶)

۷ هر علتی معلول خاص خودش را پدید می‌آورد. هر معلولی از علت خاصی صادر می‌شود. مثلاً آتش می‌سوزاند. (یا هر مثال درست دیگر) (ص ۱۸)

۸ صحیح (ص ۲۰)

۹ تجربه (ص ۱۸)

۱۰ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. (ص ۱۶ و ۱۷)

۱۱ اصل وجوب بخشی علت به معلول (یا اصل ضرورت علی و معلولی) (ص ۲۰)

۱۲ گزینه ۱ (ص ۱۴)

ب) فیلسوفان مسلمان (ص ۱۷)

۱۳ الف) تجربه‌گرایان (ص ۱۶)

۱۴ فطری (ص ۱۶)

۱۵ گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

۱۶ اصل امتناع اجتماع نقیضین (ص ۱۷)

۱۷ او معتقد بود که اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید و جزء اصول اولیه‌ای است که انسان آن‌را به طور فطری درک می‌کند. هر انسانی با درکی از رابطهٔ علیت متولد می‌شود و درک این رابطه نیاز به تجربه یا آموزش ندارد. (ص ۱۶)

۱۸ همهٔ فیلسوفان به‌جز فیلسوفان تجربه‌گرا (ص ۱۸)

هیوم برخلاف تجربه‌گرایان که معتقدند درک رابطه علیت از طریق حس و تجربه ممکن است می‌گوید که رابطه ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده حسی و تجربه به دست آورد. (ص ۱۶)

۱۹

۲۰ صحیح (ص ۱۷)

۲۱ مجموعه عوامل ایجادکننده معلول را علت تامه می‌گویند و هریک به تنهایی را علت ناقصه می‌گویند. (ص ۲۵)

۲۱

۲۲ غلط (ص ۱۶)

۲۲

۲۳ ۲- سنخیت علت و معلول (ص ۱۸)

۲۳

(ب) دکارت (ص ۱۶)

۲۴ الف) هیوم (ص ۱۷)

۲۴

۲۵ در رابطه علیت یا همان رابطه وجودی، وجود یک چیز ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است، و اگر علت باشد، معلول آن هم حتماً خواهد بود و اگر علت نباشد، معلول هم نخواهد بود. این رابطه با روابط دیگری که میان موجودات برقرار است تفاوت دارد، مثلاً رابطه علیت همانند رابطه دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود و سپس میان آن‌ها دوستی برقرار می‌گردد. (ص ۱۴)

۲۵

۲۶ رابطه وجودبخشی میان علت و معلول را رابطه علیت می‌گویند. رابطه‌ای وجودی است که در آن، یک طرف، یعنی علت به طرف دیگر، یعنی معلول، وجود می‌دهد. یعنی یک طرف، وابسته به طرف دیگر است. مانند رابطه دوستی نیست که در ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود و سپس میان آن‌ها رابطه دوستی برقرار می‌شود. (ص ۱۴)

۲۶

۲۷ ۲: فطری (ص ۱۵ و ۱۶)

۲۷

۲۸ آنان می‌گویند همین که ذهن انسان شکل گرفت و متوجه اصل امتناع اجتماع نقیضین شد (متوجه می‌شود که وجود یک چیز با عدم آن جمع نمی‌شود)، درمی‌یابد که پدیده‌ها خود به خود وجود نمی‌آیند؛ زیرا این که چیزی خودش به خودش وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً هست باشد و این همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. (ص ۱۷)

۲۸

۲۹ ۱: سنخیت (ص ۱۹)

۲۹

ج: امکان (ص ۱۱)

ب: امکان

۳۰ الف: امتناع

۳۰